a ¶ Polluto. sanguinis vel seminis effusione: vt. s. vel quia ibi fuit aliquis excommunicatus sepultus. s. eo. consuluisti.

b ¶ Maius. ad se trahere videatur: qó est. j. ⁊ hoc esse nó dz. s. c. q̃ in dubijs. vbi de hoc: ad idẽ. s. eo. lib. de preben. c. antepe.

c ¶ Principale. qó esse non dz: imo potius ecótrario. j. de reg. iur. accessoriũ cũ suis cóco.

d ¶ Pariete. paries igit diuisionem inducit ad idẽ. s. eo. lib. de elec. vbi periculũ. §. in codẽ.

e ¶ Violatum. No. q̃ ꝛ accessorium sequatur principale contiguum: nó tã sequitur accessorium etiam contiguũ vt hic: multo ergo minus principale sequetur accessorium: vt. s. pri. rñ.

Gloriosus deus.

Primo ponit exordium de diuina prouidentia que dignioreꝰ extollit. Secundo ponit imitatónem ecclesie militantis ibi: sic ⁊ alma vbi facit tria. Primo cómẽdat apl'os euangelistas q̃ttuor doctores ecclesie diuisiz. Scóo ibi: ideoq̃z ponit peritã prouisionẽ ecclesie circa ipsoꝝ excellẽtã. Tertio ibi nos itaq̃z: ponit suaz addítionem de festis istorũ sub officio duplici celebrandis. vo.

f ¶ Duodeno. hoc dicit propter paulũ ⁊ illos qui nó fuerunt de numero: hi autez sunt. xij. Petrus Joãnes Jacobus Zebedei Andreas Philippus Thomas Bartholome⁹ Matthe⁹ Jacobus Alphei Simon Judas Jacobi: ⁊ Mathias qui fuit in locũ iude scarioti.

g ¶ Quattuor: Marcũ Matthcum Lucã ⁊ Joannem.

h ¶ Sedis. Solus papa hz: nó solũ certos ó sanctis pre alijs extollere: sed etiaz eos canonizare multiplici rõne. Primo q: ista est vna de maioribus causis q̃ iter xpianos proponi possit ⁊ sic est ad se. apo. referenda: de baptis. maiores. Scóo q: miracula attribuunt fidei: ꝫ igit q̃stio cũ sit ó fide precipue est ad sedez aplicã referenda. xxiiij. q. i. quotiens. Tertio q: ad papam spectat declarare dubia scripturarũ: q filij sint legi. p venerabilẽ multo fortius dubia sanctitatis: q: circa maiora maius periculũ vertitur: ideo ⁊ẽ. s. de elec. vbi periculum. Quarto ne pp multorũ eróꝝ simplicitatez populũ decipi ꝓtingat. s. eo. ti. c. i. ⁊. ij. Quinto ne ĩfinitũ contingat sctos multiplicari: et sic deuotionẽ refrigescere ⁊ sanctitatẽ vilescere. lxxx. distin. cpi: vt tã ad id ꝯ. s. de ferijs. c. vlti. de ꝓse. di. iij. c. i. vbi vt q̃ cpi hoc possint sed aliud intelligitur de sanctis iã canonizatis: nó enim oium festa vbiq̃z collũtur: hoc aũt consequit sanctus p canonizationẽ: q̃ ecclesia p eo solenniter: ⁊ p aliquibus solẽnibus dicẽ offiziũ: ut B. Itẽ inter alios sanctos in letanijs notat: ⁊ inuocat ⁊ si ecclesia ĩ canonizatione erraret. qó nó est credendum: licz accidere posset. de sen. excó. a nobis. ij. nihilominus pces in honorem talis accepte ⁊ grate sũt p fidẽ enim christi omnia purgantur. de coha. cleri. ⁊ mu. vestra. ⁊. esto quod veritas canõi

in casu conuerso sentimus: vt vide licet polluto[a] cimiterio: quãuis ecclesie contiguo óbeat ecclesia reputari polluta: ne minus dignuz maius[b] aut accessoriuz pncipale[c] ad se trahere videat. ¶ Non vnum sz plura cimiteria eẽ noscunt: que q̃z uis sibi coherentia pariete⁹ tñ medio seiunguntur. ¶ Ideoq̃z violato eoꝝ altero: alteruz licet de vno ad aliud per portam intermediz habeatur accessus: nó propter hoc reputabitur violatum[e].

Rica De religis ⁊ veneratõe scórũ.

Bonifacius. viij.

¶ Festa. xij. apostolorũ quattuor euãgelistarũ ⁊ quattuor doctorũ et ꝓfessorum ecclesie. s. gregorij augustini ambrosij ⁊ hieronymi: sub officio duplici debent soleniter celebrari. Jo. an.

Gloriosus deus in sanctis suis: ⁊ in maiestate mirabilis: cuius ineffabilis altitudo prudẽtie nullis iclusa limitib⁹: et nullis terminis ꝓphẽsa recti cẽsura iudicij celestia pariter ⁊ terrena disponit: ⁊ si cũctos ei⁹ mistros magnificet: altis decoret honoribus ⁊ celestis efficiat beatitudis possessores: illos tñ ut dignis digna rependat potioribus attollit insignijs dignitatũ ⁊ p̃miorũ vberiori retributiõe pseq̃t: quos digniores agnoscit ⁊ ꝓmẽdat ĩgẽtior excellẽtia meritorum. ¶ Sic ⁊ alma mater ecclesia eius sacra vestigia pseqens: ⁊ exemplo ducta laudabili ꝛz vniuersos i regnis celestib⁹ cõstitutos studijs honorare sollicitis ⁊ sonoris efferre preconijs non desistat: gl'iosissimos tñ xpiane fidei principes: athletas dei electos: iustos seculi iudices lumina v̊a mũdi: videlicet xpi redẽptoris apl'os: nũero duodeno[k] cõtẽtos: q viuẽtes in carne p̃ dictã eccl'iã suo p̃cioso sanguie plãtauerũt: ipsaz erigendo sublimiter ⁊ disciplinis scissimis dirigendo reuerendissimos ẽt pres virosq̃z clarissimos q̃ttuor⁹ euãgelistas dñi p quorũ diligentissima ⁊ fidelissima studia: eidẽ eccl'ie sacra euãgelia illuxerunt. Egregios quoq̃z ipsius doctores eccl'ie beatos gregorium q meritis ĩdyt⁹ se[h]. ap. curaz gessit augustinũ ⁊ ambrosiũ venerãdos antistites: ac hieronymuz sacerdotij p̃ditum titulo: eximios confessores: summis attollere vocib⁹: laudib⁹ psonare precipuis: ⁊ spãlibus disponit honorib⁹ venerari: borũ qppe doctoruz plucida ⁊ salutaria documẽta p̃dictã illustrarũt eccl'iã decorarunt virtutibus: ⁊ moribus iformarũt: p ipsos preterea quasi luminosas ardentesq̃z lucernas su p cãdelabruz in domo dñi positas errorũ tenebris pfugatis tot⁹ corporis ecclesie tanq̃z sydus irradiat matutinũ: eorũ ẽt fecunda facũdia celestis irrigui gra influẽte: scripturarum enigmata reserat: soluit nodos: obscura dilucidat: dubiaq̃z ó clarat: profundis quoq̃z ac decoris illorum sermonib⁹ ampla ipsius ecclesie fabrica velut gẽmis vernantibus rutilat: ⁊ verboruz elegantia singulari gloriosius sublimata coruscat. ¶ Ideoq̃z circũspecta prudentia dicte sedis: que actib⁹ intenta salubribus: ⁊ operibus exposita pietatis libenter ⁊ solerter exequt q̃ sunt dei p̃missa sollicite digneq̃z considerans ⁊ debita meditatione plustrãs: ad diuini nominis honorem ⁊ gloriam: exaltationẽ catholice fidei: salutẽq̃z fidelium merito censuit: riteq̃z prouidit apl'os euangelistas ⁊ confessores eosdẽ in vniuersali ecclesia honorificentie potioris impendijs attolendos vt ab ea tanto ppensius honorari se sentiant: q̃to ipsaz pre ceteris excellentius illustrarunt. ¶ Nos itaq̃z pijs ducti cõsilijs: dignisq̃z studijs excitati nõnullos predecessores nr̃os romanorũ pontificũ: qui specialis deuotionis prosequentes affectũ: aliquorũ festa sanctorũ sub duplici ordinauerunt officio celebranda: immitari sollicite intẽdentes: eorũdem apostolorũ euangelistarũ ⁊ cõfessoruz festiuitates p̃cipuas de fratrum nostrorum consilio ⁊ assensu sub officio duplici[i]: per vniuersas orbis ecclesias uolumus statuim⁹ ⁊ precipimus annis singulis perpetuis futuris temporibus soleniter celebrari.

Rica De imũitate ecclesiaruz cimiteriorũ ⁊ alioꝝ locoꝝ religiosoruz.

Alexander quartus.

¶ Seculares ptãtes ab ecclesijs vel ecclesiasticis personis talias vt exactiones pro rebus uel possessionibus acqsitis uel acqrendis exigere non p̃sumãt: nec eos compellet ad ipsas distrahendum vel extra manum suã ponẽdũ. h. d. Jo. an.

Quia nõnulli habẽtes temporale[k] dñium vel ptãtis gerẽtes officium secularis libertatem ⁊ imunitatem ecclesiasticam ledere ac minuere tanq̃z honoris ⁊ priuilegij ecclesiarum inuidi moliuntur: expedit q̃ p diligentiam ⁊ auctoritatez sedis apostolice que curã hz ecclesiarum zationis deficiat: nó deficit fides: de baptis. debitũ de presby. nó bapti. c. ij. ⁊. iij. Dicim⁹. n. q̃ cuilibet licz in secreto alicui defuncto quẽ sanctuz credit pces porrigere. vt p ipso ad deum intercedat: ꝛz solẽnes preces publice emittere uel solẽne officiũ publice dicere nequeat ut dixerunt Jnno. ⁊ bo. s. eo. ti. Ad canonizandũ aũt sanctos inquirendum est an illi de quo canonizando queritur prior vita testimonium prebeat pro laboribus multis moribus castis: actibus strenuis. lxi. distinctione miramur. Oportet enim hoc pñti testificatione p̃dicari. ⁊ bõe fame preconijs non taceri. xij. q. ij. q̃ttuor ⁊ maxie queri debet de simplicitate ⁊ humilitate: quia superbis deus resistit: humilibus aũt dat gra. Item dz q̃ri an in vita persecutiones passus fuerit. vij. qõe. i. oís q. ⁊. c. ibi adunati: ⁊ an passus fuerit ex charitate. i. q. i. vide. Querẽdum etiam est de miraculis factis in vita ⁊ post mortem: ⁊ quantum ad hoc q̃ sit miraculum q̃ttuor requiruntur. Primũ q̃ ex deo non ex arte contingat: nec ex diabolo: nam miracula quandoq̃z fiunt per malos. i. q. i. teneamus. ⁊. c. prophetauit. necesse est enim martyres a deo ipetrasse que mandant. l. distinctio. si qs p̃postera. Secundũ q̃ sit ꝯ naturam sicẽ de virga moysi: mutata in colubrum: ⁊ de asina loquẽte ad Balaam. s. de hereticis. cũ ex iniuncto. Tertiũ q̃ non sit ex vi verboꝝ sed hominis merito id contingat: nam panis ⁊ vinuz ptãte ⁊ virtute verborũ transsubstãtiantur i corpus ⁊ sanguinem. s. de cele. missis. cuz marthe. q. q̃stiuisti. Quartũ q̃ sit ad corroborationẽ fidei: herba enim ministerio hoĩs trãsit in vitrum: ꝫ hoc nil ad corroborationẽ fidei: ⁊ ideo ad canonizationez nisi hec quattuor concurrant miracula non prodessent fm summistas qui hoc no. s. c. ti. ⁊ moderni. s. de testi. c. venerabili.

i ¶ Duplici: dicunt quidam officium duplex cũ tota antiphona dr̃ ante psalmũ ⁊ tota post psalmũ: cũ alias nó tota sed solũ principiuz dicat aũ psalmũ: alij aliter: de ijs hoc relinquo.

Quia non. Tria facit hm Joan. mo. primo recitat in genere tyrãnide secularis ptãtis. scóo ibi sane narrat in spẽ. Tertio punit circa ista ibi: volẽtes do.

k ¶ Temporale: qó ecclesiastico minus esse debiũ non est. xcvi. disti. si

imperator. s. de maio. ⁊ obe. solite.

a ¶ Francie. accidentiaz facti exprimit nõ localez vere. facit. vñ eaz generaliter prosequitur. j. ⁊ s. de censi. c. i. eo. li.

b ¶ Bonor. Quid dicesi tributarium predium donet ecclesie: nunquid tenet ecclsia ad tributuz? Dic q̃ sic: qr res transit cuz onere suo. r. q. ij. auten. sicut ãt: ⁊ autẽ. seq. xvi. q. i. si quis laicus ꝓ ꝓ. cũ l tua. ad hoc. s. ꝓ censi. c. i. vbi de hoc.

c ¶ Exactiones. adhuc p uidetur. j. c. clericis.

d ¶ Donẽdũ. dꝰ ꝓ inde is q̃ tenent ad ꝓcimas p̃ciales: qr si ipsi nõ colerent alij colerẽt. s. ꝓ de ci. de terris. sic dicebant isti laici: aut extra manũ vestram ponatis hec p̃dia: aut exactiões solua tis: ut uel a vobis uel ab aliis collectas ⁊ talias ꝓ ipsis possessionibus habeamus.

e Decet domuz. Diuidit decre. ĩ quatuor ptes. In p̃ma p̃ōit ꝓstitutionis cãz vsqz ibi sit itaqz In sẽda qualiẽ hoies debeant se habere in ecclesijs: ⁊ a qbus abstinere vsqz ibi ordinarij per se vel per alios hoc faciãt obseruari vsqz ibi q vero. ꝓminatur penã in contrafacientes.

f ¶ Sanctitudo. sumptũ et psalmo: dominus regnauit decorem.

g ¶ In pace. ex psalmo notus in iudea.

h ¶ Cultus. nã erit cultꝰ iusticie silentiũ. v. q. iiij in loco.

i ¶ Pacificus. est enim rex pacificus: ⁊ venit pacẽ docere. xxiij. q. i. c. nisi bella. Jo. an.

k ¶ Instruat. per bonuz exẽpluz. vij. q. i. §. cũ ꝓ

l ¶ Reficiat. per doctrinã. xxxvi. di. si quis vult nã aĩa cibo spũali nutriẽ s. de of. or. inter cetera.

m ¶ Ibidem. attollant. quod est infra.

n ¶ Jesu xpi. Jesus hebrayce: pꝰ latine saluator xpꝰ greco: latine vnctꝰ xpani a xpo: ꝓ sacra vnc. vnd. §. in frõte: ⁊ p̃mo apꝰ ãthiochiã fuit nomẽ illꝰ. xxiij. di. c. sacrosãcta

o ¶ A peccatis eor. nẽi nẽ. n. vult perire ꝓ bap. maiores. §. caute.

p ¶ Cordis. ad cor. eniz respicit deus. xxiij. q. v. si quid inueniſti.

oium ⁊ tutelã cõtra taliuz ausus: ⁊ conamina oportunũ remediuz apponat ut ecclie ipse in plenitudine iuris sui ⁊ libertatis itegritate letẽt ac detestabilis malignorum audacia: ⁊ insolentiuz nepharia temeritas ꝓpulsẽt. ¶ Sane intellexerimus q̃ in regno francie[a] cõe scabini seu consules ⁊ alij domini tpales: ⁊ hi q̃ iurisditionẽ in ipsis cõmunijs ciuitatib⁹ castris ⁊ villis tpalez exercent: uel qbus in illis cõmissa ẽ executio iusticie secularis: molesti sunt nimium ecclesijs sup pluribus ⁊ infesti: ⁊ inter cetera nitũtur ⁊ student ut illis collectas ⁊ talias ⁊ alia huiusmodi eedez ecclesie pretextu bonor[b] que acquisiuerũt tribuant et p soluãt: uel extra manuz suaz ponãt hmõi acquisita. ¶ Volentes itaqz sup his oibus prout expedit sollicite prouidere: totqz temerarijs ausibus cõgruis presidijs obuiare: auctoritate ap. p̃habita cuz frib⁹ nr̃is diligenti deliberatione decernim⁹ non licere prefatis cõijs scabinis et his q̃ in eis iurisditionẽ tpalem obtinent uel iusticiam secularẽ exercẽt talias uel collectas seu exactiones[c] q̃scũq̃z ecclesijs uel personis ecclĩasticis ĩponere uel exigere ab eisdez ꝓ domibus p̃dijs: uel quibuscunqz possessionibus ab eisdez ecclĩjs uel persõis ecclĩasticis legitime hactenus acq̃sitis: ul' in posterũ acquirẽdis: ẽt si ipse ecclesie uel p̃sone vl' res hmõi sint infra illorz districtũ uel territorium ꝓstitute. Nec ẽt licet illis ipsas ecclesias: uel personas ad distrahendũ uel alienanduz aut extra manuz suam ponendũ[d] acquisita iam uel que deinceps acqrent: aliquatenus coartare.

¶ Rt. x. ĩ generali cõcilio lugdu. ¶ In ecclesijs dato humili ingressu ꝓz ofonibus insisti: exclusis clamorib⁹ ⁊ seditionib⁹ ꝓsilijs vniuersitatis laicorũ ⁊ corz publicis parlamentis: vanis colloquijs negociationibus ⁊ nundinis ac iudicijs secularib⁹ ⁊ maxime criminalib⁹. h. d. vsqz ad §. ordinarij. Bo.

Decet[k] domũ dñi sanctitudo[l] decet ut cuius in pace[g] factus est locus eius cultus[h] sit cum ꝓbita veneratione pacificus[i]. ¶ Sit itaqz ad ecclesias humilis et deuotus ingressus: sit in eis quieta conuersatio: deo grata: inspicientibus placida: que considerantes non soluz ĩ struat[k]: sed ⁊ reficiat[l]. ¶ Conuenientes ibidem[m] nomẽ illud: quod est super omne nomen: a quo aliõ sub celo non est datum hominibus in quos saluos fieri credentes oporteat: nomen videlicet Jesu[n] christi qui saluum faciet populum suum a peccatis[o] eorz: exhibitione reuerentie specialis attollant: ⁊ quod generaliter scribitur: vt in nomine Jesu omne genu flectatur: singuli singulariter in seipsis implentes p̃cipue dũ agunt missarum sacra ministeria: gloriosum illud nomen q̃ñcũq̃z recolit: flectant genua cordis[p] sui: q̃ꝰ uel[q] capitis[r] inclinatione testent: attendant in locis eisdem intentis[s] p̃cordijs sacra solẽnia ꝓuotis ofonibus ĩsistat: nullus in locis eisdem in quibus cum pace ac quieta vota cõuenit celebrari seditionez excitet: cõclamationẽ moueat: ipetũue cõmittat. ¶ Cessent in locis illis vniuersitatum et societatũ q̃rũlibet ꝓsilia: cõstituiones: publica parlamenta[t]. ¶ Cessent vana ⁊ multo fortius feda ⁊ ꝓpha na colloquia. ¶ Cessent confabulatiões quelibet: sint postremo quecunqz alia que diuinuz possunt turbare[v] offiñ: aut oculos diuine maiestatis offendere: ab ipsis prorsus extranea: ne ubi peccatorz est venia postulanda: ibi peccandi detur occasio: aut deprehendantur peccata cõmitti[x]. ¶ Cessent in ecclesijs earũq̃z cimiterijs[y] negociationes[z]: ⁊ p̃cipue nundinarum: ac fori cuiuscunqz tumultus: omnis in eis secularium[x] iudiciorum strepitus cõquiescat: nulla inibi causa per laicos criminalis maxime agitetur: sint loca eadem a laicorum cognitionibus aliena. ¶ Ordinarij[a] locorum hoc faciant obseruari: suadenda[x] suadeant interdicta huius canonis auctoritate compescant[a]: ad hoc alios etiaz in ecclesijs ipsis magis assiduos ⁊ ad premissa idoneos deputando: et nihilominus processus[b] iudicum secularium ac specialiter prolate sententie in eisdem locis omni careãt robore firmitatis. ¶ Qui vero premissas inhibitiones animo petulanti contempserint: preter processum ordinariorum ⁊ deputandorum[c] ab ipsis diuine vltionis et nostre poterunt acrimoniam[d] formidare: donec suum confessi reatum a similibus firmato proposito ꝓliberauerint abstinere.

B Onifacius octauus.

¶ In prima p̃te ponit excessus laicorz: qui clericis collectas talias ⁊ onera imponebãt: ⁊ excessus clericorz: qui talibus consentiebant Secundo ibi: nos igitur: precipit personas ecclesiasticas pro rebus suis vel ecclesiarum nil laicis soluere ꝓbere absqz licentia apost. sedis sub quocũq̃z colore mutui subuentionis doni vel alio quolibet: vt etiam ipsi laici talia non exigãt vel recipiant: nec occupent quocũq̃z modo deposita ecclesiarum uel personarum ecclesiasticarz: singulares cõtrafacientes excõicat: vniuersitates interdicit. que pene locũ hẽant in p̃missionibus factis ẽt aĩ hãc ꝓstitutionẽ si postmodum soluant uel recipiantur ⁊ ab his snĩis

g ¶ Vel. i. saltem.

r ¶ Capitis. l. vi. in capite.

s ¶ Intentis. ut nil aĩus cogitet q̃ p̃ce. ex. ad qꝰ sacerdos populum excitat sursum corda dicendo: de cõse. di. i. quando.

t ¶ Parlamenta. nota contra vniuersitates italie. que frequẽter faciunt in ecclesijs talia parlamenta.

u ¶ Turbare. ad hoc. s. de sen. ex. veniens. in auẽ. de san. epis. §. si quis tam sacra. col. ir.

x ¶ Cõmitti. non enim dñt ibi misceri scelerib⁹ vbi de peccatis est venia postulanda: in auten. coll. viij. ut lice. ma. ⁊ auic. §. qr vero ita. ⁊. s. eo. ti. imunitatem. ad idez de accu. qualiter. ⁊ C. vnde vi meminerint.

y ¶ Cimiterijs. s. cum ecclesia.

z ¶ Negociationes. nam dñs negociatores eiecit de templo: ⁊ mẽsas nũmulariorũ euertit. i. q. iij. ex multis. lxxxviij. disti. eijciens. palea est: ⁊ est rõ: qr talia difficile fiunt sine peccato vt eadem di. qñ non cognoui ⁊ ꝓ pe. di. v. qualitas.

a ¶ Seculariũ. idem. s. eo. c. i. Ecclĩastica ꝓ iudicia ibi tractari possunt. ij. q. ij. c. vlti. ⁊. s. de ap. qua fronte. Jo. an.

b ¶ Ordinarii. Locorum ordinarij exequi debent hic contenta. ⁊ snĩe in ecclesijs habite sunt nulle: ⁊ contrafacientes puniri debent. h. d. do.

c ¶ Suadenda. q̃. s. dicta sũt ul' qz ad ver. nullus.

d ¶ Cõpescãt. p̃ censuraz ecclĩasticã uel aliã arbitrariã penam s. de offi. dele. de cãis. Jo.

e ¶ Processus. qd de ꝓcessibus initis in ecclesia nunquid vale bũt? dic q̃ nõ dñt fieri: ⁊ qui faciunt peccãt. per hanc decr. tñ cõtractus tenet. nam cum tñ processus ⁊ sententias iudicum irritet: ⁊ penalis sit cõstitutio: penam non extendam. j. de regu. iur. in penis cum suis concor.

a ¶ Deputandorum. i. illorum quos debz ordinarius deputare assiduos: ⁊ ad ista idoneos.

d ¶ Acrimoniam. i. acrem penam ⁊ dicitur quasi acris monitio. uel. i. penam excõicationis quasi a gremio ecclesie expellentem.

e ¶ Abstinere. hec est vera penitentia de pe. di. iij. c. i.

Clericis. Benedictus in sua extrauaganti que incipit. Quod olim restrinxit hanc decretum. ad exigentes tñ: sed clemens reuocauit decretale cū suis declarationib⁹: ita q̃ voluit haberi p̃ nō facta per suā extrauagantē que incipiebat pastoralis: ⁊ hodie est in cle. eo. tit. q̃ incipit dñi: ⁊ vide que ibi nota. in prima glo. vo.

a Oppido. i. valde.

b Antiquitas. n. q. vij. laicos ⁊ c. laici: ⁊ ātiquitati credulitas ⁊ reuerentia debet. xi. di. catholica: ⁊ c. ecclesiasticarum. s. de transla. quanto.

c Temporum. s. de censi. felicis: ⁊ de elec. fundamenta.

d Cōtenti. ⁊ male. xiij. q. i. c. i. de sepul. c. i. j. de priui. c. i.

e Potestas. xcvi. distin. bene quidem. de ꝓsti. ecclesia sancte marie.

f Ditioni. vt peiores conditionis sit sacerdotium quam fuerit sub pharaone. s. e. non minus.

g Nō est. de rescrip. contigat de symo. ⁊ si qdūs. C. di fide istru. l. ulti. ad fi. Jo. an.

h Pacem. huius seculi.

i Eternam. ⁊ male cū potius ꝛrium facere debeant. s. de beren. vergentis: cuꝫ suis ꝛcor. faciant plati ecclesiaꝝ q̃ sint imitatores habute qui vineam suam cruore defendit. iij. regum. xxi. c. ⁊. xxiij. q. viij. ꝛuenior. ⁊ imitenf Ambrosiuꝫ idem vicētem. Si vultis corpus occidere occurram: vul: is in vincula rapere: vultis in mortem: voluntas est mihi pro altaribus gratis ĩmolabor: pseculionez nñ fugere poterit seruata vtstinctione quam habes. viij. q. i. §. hoc tūc: ⁊ recitari soler de renun. nisi. §. propter maliciam.

k Colore. qui ñ excusat. s. eo. lib. de elec. auaricie. xiiij. q. iij. pleriqꝫ. de simo. in tantum.

l Sedis eiusdem. Nunquid correcta est decre. s. eo. non minus: q̃ pmittebat epo ⁊ clero inspicienti necessitates vel vtilitates laicoꝝ eis sponte subsidium cōferre: dic q̃ decre. illa moderationem ⁊ determinationez receperat p decre. e. tit. aduersus vbi statutuꝫ fuit qō illo casu id facere nō possent preter licetiā apostolo. sed. non ergo corrigit. istam sed penam adijcit.

m Nomine. sic. s. eo. lib. de elec. fundamenta.

n Interdicto. in vniuersitatē non fertur sententia excōicationis. ut. j. de sen. excom. romana. §. in vniuersitatem.

solus papa absoluit: preterquam i mortis articulo. tertio in versi. nō obstātibus oia pnilegia derogantia huic ꝓstōni cassat ⁊ irritat.

Clericis laicos infestos oppido[a] tradit antiquitas[b] quod ⁊ pñtium experimenta cēporuꝫ[c] manifeste declarant: dū suis finibus ñ ꝓtēt[d] nituntur in uetitū ad illicita frena relaxāt: nec prudēter attendunt q̃ sit eis in clericos ecclesiasticasue pſonas ⁊ bona iterdicta potestas[e] ecclesiarū plātis ecclesijs ecclesiasticisqꝫ pſonis regularibus ⁊ secularibus imponunt onera grauia. ipsosqꝫ taliant ⁊ eis collectas imponunt: ab ipis suorū, puentuū ul'bonorū dimidiaꝫ decimam seu vicesimā uel quāuis aliaꝫ portionem aut quotaꝫ exigunt ⁊ extorquēt: eosqꝫ moliuntur multifarie subijcere seruituti: sueqꝫ submittere ditioni[f]: et qō dolenter referimus: nonnulli ecclesiaꝝ prelati ecclesiasticeqꝫ pſone trepidantes: ubi trepidādum nō[g] est transitoriam pacē[h] querētes plō timentes maiestatem tpalem offendere q̃ eternā[i]: talium abusibus ñ tam temerarie q̃ improuide acqescunt se. ap. auctoritate seu licentia non obtenta. Nos igitur talib⁹ iniqs actibus obuiare volentes de fratrum nostroꝝ ꝓsilio ap. auctoritate statuimus: q̃ quicunqꝫ prelati ecclesiasticeqꝫ pſone religiose vel seculares quorūcunqꝫ ordinuꝫ ꝓditionis seu status collectas vel talias decimam vicesimā seu centesimaꝫ suorū ⁊ ecclesiarum, puētuū vel bonorū laicis soluerint uel ,pmiserint uel se soluturos cōsenserint: aut q̃uis aliaꝫ quātitatez portionem aut quotā ipsorū ,puentuū uel bonorū estimationis uel valoris ipsorum sub adiutorij mutui subuentionis subsidij uel doni noie seu quouis alio titulo modo uel quesito color[k] absqꝫ auctoritate sedis[l] eius dē: nec nō impatores reges seu principes duces comites uel barones ptātes capitanei uel officiales uel rectores quocunqꝫ noie[m] censeantur ciuitatum castrorū seu quorūcunqꝫ locoruꝫ ꝓstitutorū vbilibet ⁊ quiuis alij cuiuscūqꝫ preeminētie conditionis ⁊ status q̃ talia imposuerint exegerint vel receperit: aut apud edes sacras deposita ecclesiarū uel ecclesiasticarum pſonaruꝫ vbilibet arrestauerint saisiuerint seu occupare presumpserint: vel arrestari saisiri aut occupari mādauerint: aut occupata saisita seu arrestata receperit nec non omēs qui scienter dederint in predictis auxilium consiliū ul' fauorem publice uel occulte eoipso sententiam excōmunicationis ĩcurrāt Uniuersitates quoqꝫ que in his culpabiles fuerunt ecclesiastico supponimus interdicto[n] Prelatis[o] ⁊ pſonis ecclesiasticis supradictis in virtute obedientie ⁊ sub depositionis pena districte mandantes: ut talibus absque expressa licentia dicte sedis nullatenus acqescant. quodqꝫ pretextu cuiuscunqꝫ obligationis ,pmissiōis ⁊ ꝓfessiōis factaruꝫ hacten⁹ vl' faciendaruꝫ in antea p̃ uscq̃ hmōi ꝓstō prohibitio seu p̃ceptuꝫ ad noticiam ipsoꝝ pueneritnihil soluāt: nec supdcī secta res quoquo modo recipiāt: ⁊ si solueriut uel p̃dicti receperint in excōicationis sniam incidunt ipso facto

A supdictis āt excōicationū ⁊ interdicti sententijs nullus absolui ualeat preterq̃ in mortis articulo[p] absqꝫ se. apo. auctoritate et licentia spāli: cum nostre intentionis existat tam horrendus secularium ptātuꝫ abusum nullaten⁹ sub dissimulatione[q] transire: nō obstātibus[r] qbuscūqꝫ priuilegijs sub qbuscunqꝫ tenoribus formis seu modis aut verborum cōceptiōē cōcessis impatorib⁹ regibus ⁊ alijs supradictis: q̃ ꝓtra p̃missa in nullo uolumus alicui uel aliquibus suffragari. Idem.

Excōicati sunt q impediunt sup causis que ad forū ecclesiasticuꝫ de iure vel ꝓsuetudine ptinent litteras ad se. ap. impetrari: vel super ipsis coram ordinarijs vel delegatis ecclesiasticis litigari. Jo. an.

Quoniā vt intelleximus quorūdam iusticiariorum balliuoꝝ iudicūue secularium ac tpaliū dñorū in quibusdaꝫ pribus[s] presumptuosa temeritas sic excreuit: ut in terris eorum siue districtib⁹ litteras apostolicas impetrātes: uel ad iudices ordinarios ecclesiasticos recurrentes sup causis negocijs seu qōnib⁹ que rōne pſonaꝝ aut reruꝫ de iure aut antiqua ꝓsuetudine[t] ad roꝝ ecclesiasticū[v] ptinēt: obtinere non pñt in eis per eosdem ordinarios iudices vel apo. lr̃as iusticie cōplementum: qn potius sup illis recurrere ad iudiciū seculare: vel a lite cā seu qōne desistere cōpellunf. Nos iusticiaꝫ nostrā ⁊ ecclesie sponse nostre nolētes negligef: q̃ alios in sua iusticia cōfouem⁹[x] statuimus districti⁹ inhibendo ne qs impetratores litteraꝝ nr̃aꝝ: vel alios in foro ecclesiastico delegato seu ordinario litigātes seu litigare volentes: siue ambe ptes hoc voluerint: siue vna super causis ecclesiasticis: siue que ad forum ecclesiasticū rōē[y] personarum negociorū vel rerū de iure vl' de antiqua ꝓsuetudine ptinere noscunf: per se uel p̃ alium ad desistēdū vel in foro seculari de qōnibus hmōi litigandū per eorūdem iudicū ecclesiasticoꝝ uel impetrantium aut litigantium seu volentium litigare: aut ,ppinquoꝝ ipsoruꝫ seu rerum illorū aut ecclesiarum suarum etiam captionem: modisue alijs quibuscunqꝫ compellat: seu com-

o Prelatis. hucusque dixit de his qui post constitutionem istā ,pmiserunt ⁊ soluerunt: nūc dicit de his qui ante ꝓstitutionem soluerunt ⁊ p⁹ eius noticiam.

p Articulo. iste semp excipiē. ut. xxij. q. iiij. ,si quis suadente.

q Dissimulatione. dissimulatio est peccatum mortale ĩ plato. xliij. distin. sit rector: ⁊. c. ephesijs: ⁊. xlvij. di. c. vlti. et s. de offi. ordi. irrefragabili. Jo. an.

r Nō obstantibus. papa ergo potest tollere et moderari priuilegia per se data. ut. j. ō sen. excō. c. vlt. in fi. de priuil. ne aliqui: ⁊ sic regula illa ō cet cōcessum. ⁊c. j. de regu. iur. non hꝫ locum in ipso p̃ncipe: ut ibi diri.

Quoniam. Primo recitat abusum secularium potestatum. Secūdo contra illum statuit ibi nos iusticiaꝫ. Tertio transgressoribus penam imponit ibi. si qs vero. Fm. Jo. tuo. Dom.

s Partib⁹. sicut eliz erat in ciuitate pisana. s de sen. ex. gravem.

t Consuetudine. que dat iurisdictionem. ix. q. iij. conquestus de fo. cōpe. cū contingat: ad idez. s. eo. li. de excep. c. vlt.

u Ecclesiasticum. ō secularibus non intromittit se ecclesiasticus iudex nisi in casibus. s. de fo. cōpe. licet ex su cepto.

x Cōfonem⁹. sic. s. de sup. neg. prela. licet. naꝫ ⁊ ordinata charitas a se ipsa ĩcipit. xxiij. q. v. ir̃ licet: de vsupalij. nisi specialis.

y Propinquorum. Nota casum in quo laico iniurians excommunicatus est: sic. s. eo. li. de elec. sciant. j. de sen. excommu. quicunqꝫ.

a ¶ Satisfactum. q̃ nõ sufficit cautio ĩmo debet precedere satisfactio: sicut cũ qs excõicatus ē pro manifesta offensa. s̃. de ver. sig. ex pte. i. ⁊ c. seq. ul pro manifesta cõtumacia: vt. j̃. de sen. ex. venerabilibus. §. secus.

b ¶ Absolutaꝫ. tunc demum poterit ab ordinario absolui: ex quo papa sibi non reseruauit. de sen. excommu. nuper.

Θ Deponit dictum cuius rationē interserit ibi: cum talia. do. Contra hos: contra quos hic quidē arguebat ber. de priul. quanto: in glo. i. in fi. Jo.

c ¶ Subditis. licet solis subditis imperarent tamen clericis competebat actio de dolo ad suũ dãnũ ꝓsequēdũ: que ꝓpetit quotiens cũq; aliqd dolo fit: ⁊ alia actio deficit. ff. de dolo. l. i.

d ¶ Libertatis. isti licet quo ad verba non viderent infringere libertatē tamen infringebant quo ad mētes faciēdo fraudes de persona ad personas ꝛ quo vic: vt. xiiij. q. iij. pleriq; s̃. de priuile. ꝗto. ff. de leg. l. contra. j̃. de reg. iur. c. vlt. ⁊ ꝗ tales habebas pronisus. s̃ de sen. ex. grauem.

e ¶ Subiacē. in statutariis potestatibus consulibus ⁊ scriptoribus statutorū que sunt ꝗ libertates ecclesie: vic ut. s̃. de sen. ex. nouerint.

Statutum. Ponit declarationē ueteris iuris. primo dãs regulam. Secundo casus exceptum: ibi: nisi.

f ¶ Statutũ. s̃. eo. super spe.

f ¶ Plebanis. qõ intellige. ut dicitur.

g ¶ Leges. nõ enim debent velle videri secularium vel forensium disceptationũ periti: C. de epis. ⁊ cleri. repetita.

h ¶ Physicam. non ꝗz hoc facere sub specie languentium curandoꝝ fratrum. s̃. e. nõ magno.

i ¶ Clementis. quã nõ habemus ꝗ eius mētes b ĩ serit: ⁊ incipiebat hito cuꝝ fratribus mris ꝓsilio.

k ¶ Declaramus. no. approbatã opi. gos. q b dicebat ĩ sũma huius ti. in fi. ⁊ ꝓcor. pe. de sam. ⁊ abbas: ⁊ est rõ qꝛ ꝓstõ illa penalis erat: ⁊ ideo restrigenda. j̃. de reg. iur. in penis cum suis concor. non ob. s̃. de elec. dudum ii. vbi dicitur ꝗ idem iudicium ⁊c. quia illud habet locum in casu ipsius decre. s. quo ad pluralitatem. Item quo ad ordines: vides enim ꝗ archidiaconus non cogitur: nisi quo ad diaconatum: de elec. cum in cunctis: ergo nec habens curam animarum. sed hoc est falsum. ut. s̃. e. li. de elec. ꝗz canon. Reprobata est autem opi. Ber. Inno. ꝗz quosdaꝫ. libros. ⁊ Hostien. qui dicebant contrarium propter dictam decre. dudum. Item ex eo ꝗ quis habet curam sacerdos fieri debet: sed sacerdotes prohibentur per ipsam decre. honorij: ergo ⁊ curam habentes. Item ex eo ꝗ constitutio fauorabilis erat ⁊ sic amplianda. j̃. de reg. iur. odia. Item ex eo ꝗ ꝓdicare tenetur ⁊ sic debet esse sacerdos. xvi. q. i. adijcimus. sed presbyteri ex ordine non ex cura comprehenduntur constitutione honorij: ⁊ interdum de necessitate non habent fieri sacerdotes rectores parochialium ecclesiarum: ut. s̃. ō elec. statutus: vel pone ꝗ annus non est elapsus: vel pone secum dispensatum per decre. s̃. de elec. cum ex eo.

l ¶ Ratione. q. d. si haberent dispensatiue uel alio modo personatũ cum illis ecclesijs bene tenentur constitutione: vel si essent presbyteri tenentur: non ratione ecclesie sed ordinis: ut. s̃. diri.

m ¶ Capellas. Quid si vnicam habet capellam; si arguamus a verbis saltem due debent esse: ad hoc. infra de reg. iur. pluralis. cum suis concordã. ad hoc de deci. ad audientiam: tutius videtur cõtrariuꝫ tenere. ad hoc. ff. vi. bono. rapto. l. aut pretor. §. homines: insti. eo. titu. in principio. ad idem. s̃. eo. lib. de elec. c. penul. i. respon. s̃. de priuile. ut priuilegia: ibi aperiantur ecclesie. i. ecclesia. i. di. omnes leges cũ suis concor. ⁊. ij. q. i. in primis nec ob. arg. a verbis: qꝛ non dicit: hoc nisi fuerit plebania habens capellas: sed dicitur in plurali plebanie habentes capellas ⁊ pluralitatem capellarum ad pluralitatem plebaniarum referam: argu. predic. decre. ut priuilegia.

n ¶ Perpetui. s̃. de capel. mona. c. vno.

o ¶ Ab ipsis. s. plebanijs ul capellis ⁊ melius.

p ¶ Absq; causa rationabili. ō capel. mo. c. vno: vbi de b.

pelli faciat vt pceret: nec p se aliosue impediat quominus corã iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinarijs querelãtes de causis q̃ vt p̃missum est ad cognitionē ptinent eorundem: possint libere iusticiam obtinerē: nec ad p̃dicta facienda det auxiliũ consiliuꝫ vel fauorē. ¶ Si quis vero ꝓtra p̃sumpserit: excõicationi seipso facto nouerit subiacere: a qua nisi tam iudici cuius cognitio fuerit impedita vel iurisditio vsurpata: quã parti que turbata in psecutione fuerit sui iuris: de iniuria dãnis expẽsis ⁊ interesse p̃ vus p eundē integre fuerit satisfactũ[a] nultatenus absoluatur[b]. ¶ Dez.

¶ Dũ tpales prohibentes subditis ne cũ personis ecclesiasticis ꝓtrahãt uel cõia obsequia exhibeant ipso facto excõmunicationem incurrunt hoc dicit. Do.

Θ Os qui tpale dñium obtinentes suis subditis[c] ne prelatis aut clericis seu personis ecclesiasticis qcq̃ vẽdant aut emãt aliqd ab eis dẽ: neqꝫ ipsis bladũ molãt: coquãt panẽ aut alia obsequia exhibere p̃sumãt aliqũ interdicũt. ¶ Cũ talia in derogationeꝫ libertatis[d] ecclesiastice p̃sumãtur: eo ipo excõicatiõis snie decernimus subiacere[e].

Rubrica De clerici vel monachi secularibus negocijs se inmisceant.

B Onifacius. viij.

¶ Capitn sup specula phibẽs audientiaꝫ legis vel physice non includit parochiales ecclesias hãtes ubi sunt plebanie habẽtes sub se capellas in qbus clerici perpetuo instituantur. hoc dicit. Do.

Statutum[f] felicis recordatõis honorij pape. iij predecessoris nostri: qõ decanis archidiaconis prepositis plebanis[f] cantoribus et alijs clericis hãtibus psonatus audire leges[g] uel physicã[h] interdicit: ad eos qui parochiales ecclesias obtinere noscuntur: pie memorie clementis[i] pape. iiij. predecessoris nostri vestigijs inherentes: declaramus p̃ntis ꝓstitutionis oraculo ratione[k] ecclesiaꝝ hmõi non extendi.

¶ Nisi eedẽ ecclie fuerint plebanie sub se capellas[m] hãtes in quibus instituãtur clerici ppetui[n] nequeuntes ab ipsis[o] absq; cã rationabili[p] amoueri. ¶ Dem.

¶ Excõicat[q] est ipo fcõ religiosus pfessus bituꝫ temerarie dimittens uel ad quecũq; studia accedẽs: non obtenta licentia plati ⁊ conuentus. Doctores scienter docentes vel in scholis retinẽtes ad legẽ uel physicã tales religiosos simpliciter excõicationem incurrunt. Do.

Θ Periculosa religiosis euagãdi materia subtrahatur: districtius inhibemus: ne decetero aliquis quamcunqꝫ[q] religionem tacite vel expresse[r] pfessus[s] in scholis uel alibi temere[t] habitũ religionis sue dimittat: nec accedat ad queuis studia lrarum: nisi a suo prelato cum cõsilio sui ꝓuentus[v] ul maioris partis eiusdẽ: sibi eundi ad studia licentia[x] primitus sit concessa. ¶ Si qs aũt horũ[y] temerarius violator extiterit: excõicationis incurrat sniam ipso facto[z]. ¶ Doctores quoq; si ue magistri qui religiosos habitu suo dimisso[a] legeꝫ vel physicam audiẽtes: scienter[b] docere: aut in scholis suis presumpserint retinere[c]: similiter eo ipo sint sententia innodati.

¶ Dem.

¶ Clericus i loco tpalis iurisditionis sue super delicto ibi cõmisso delegans ut veritate ingsita iusticiam

q ¶ Periculosa. Primo causa premissa ponit duplicem inhibitionem. Secundo penam ingressorum ibi: si quis. Tertio ibi: Doctores. illam declarat in doctoribꝰ locum habere. Do. Tracta fuit de extrauaganti grauis: ⁊ dolore non vacua.

q ¶ Quãcũq; dũ tñ approbatam. s̃. de vo. c. vno. eo. li.

r ¶ Vel expresse. s̃. eo. li. de regula. c. i. ⁊. iij. ⁊ in casu isto inter expressaꝫ pfessionē ⁊ tacitaꝫ nõ est dñia: sicuti alibi est. s̃. de elec. nullus. ⁊. c. idẽnitatib⁹.

s ¶ Professus. nã pfessus nõ potest redire ad seculum: quod dic: vt. s̃. de reg. iur. ꝓsulti.

t ¶ Temere. ex cã enim ꝗz habitũ trãsformare: si iusta sit putatur. s̃. ō vi. ⁊ ho. cle. clerici.

u ¶ Conuentus. alibi dat prelatus licentiã sine requisitione cõuentus. s̃. eo. li. de ele. si religiosus. ij. rñ. sed illud fauore ecclesiarum vacantuꝫ. ad idẽ. s̃. ō testa. c. vlt. ⁊ illud fauor vltimarũ voluntatũ: ⁊ qꝛ piuꝫ executionis testõrum onus.

x ¶ Licẽtia. ⁊ tũc pōt esse sine quibus in studio cõmode esse non posset ꝗ dic: ut nota. ij. q. vij. cũ pastoralis de accu. ex pte.

y ¶ Horum. s. ꝗ apostatãt dimittendo habitũ: vel qꝛ vadit ad studium sine licentia.

z ¶ Ipso facto spãle in religioso apostata: qꝛ alis apostata nõ est excõicatus ꝗz excõicãdus: ꝗz ꝗ no. Jo. ⁊ ber. xxiij. di. si quis ex clericis: de vi. ⁊ ho. cle. si qs ex clericis: de apo. c. iij.

a ¶ Dimisso. quid si non dimiserit habitum? videtur ꝗ tunc doctores non sint excommunicati: qꝛ hec pena non est amplianda. j̃. de reg. iur. in penis: dic contra: quia cõicant in crimine. ⁊ sic eadem ⁊ non minori excõicatione ligantur: de sen. excom. nuper. ⁊. c. si concubine: ⁊ in hoc poterit dici hoc potius venire ad declarationeꝫ iuris veteris q̃ nouum casum ponere.

? ¶ Scienter. vbi incederet in habitu: nõ haberet locũ ignorantia: sed vbi dimiserant habitum: probabiliter poterant ignorare.

x ¶ Retinere. no. officium doctoris scholarem de scholis expellere: ⁊ per id qõ dicitur retinere: dicas ꝗ licet doctor sciat monachum habentem domum iuxta scholas doctoris in domo propria audire excommunicatus non est: iam enim inhibere non posset quin stet in domo propria: ⁊ facit quod diri. j̃. de regu. iur. locupletari. Quid si monachus non vult exire scholas: videtur per hanc litteram ꝗ licite vi possit expelli: ad hoc de sen. ex. veniens: ⁊ hoc maxime si vera eẽt opinio ꝗ excõicatus nõ gauderet priuilegio canonis: quod non est verum sm Jo. Ber. ⁊ Hostien. qui de hoc no. xvij. q. iiij. si quis deinceps: de sen. excom. cõtigit. i. Quid si non potest expelli: exeat scholas doctor ad instar eius: quod dicimus cum excõmunicatus intrat ecclesiã: ut no. xi. q. iij. sicut apostoli: ⁊ per modernos. s̃. de sen. excom. nuper.

a ¶ Simili. quia communicant in crimine: vt diri: ⁊ quia conditor sibi non reseruauit absolutionem alijs indulsisse videtur. s̃. de senten. excommu. nuper. ⁊ facit quod no. s̃. e. super specula.